

FOTO: XAVIER NOYA

MONOGRÀFIC

Vivim en una societat que cada cop més amaga l'existència de la mort. La Diada dels difunts, però, ens ho recorda un dia a l'any.

Viure amb la mort

Tot just començar el dia ja pots
ajudar al Tercer Món
 esmorzant amb productes de
Comerç Just:

café	galetes
mel	sucre
te	melmelades
confitures	xocolata
muesli	crema de cacau
reforçants	cacau en pols

i moltes altres coses a la
 Xarxa de Comerç Just

3 MÓN
 MATARÓ
 FUNDACIÓ

LA PEIXATERIA

CENTRE DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT

Carrer de Barcelona, 50 · 08301 MATARÓ
 Tel./Fax 93 796 00 87
 E-mail: grup3mon@suport.org

Cafés · Begudes
 Menjars · Plats Combinats
 PUNT DE TROBADA
 PER UN MON MILLOR

NOMÉS PRODUCTES
 DE COMERÇ JUST

BANCA ÈTICA

Inverteix els teus
 estalvis a favor de
 les necessitats del
 Tercer Món.

Com vivim la mort? Parlem-ne.

LAIA ALONSO

9-19 La mort és present a les nostres vides, néixer comporta morir, un dia o altre, qui sap quan. Això ens inquieta. I particularment la mort dels sers estimats ens dol. Per què no parlar obertament de la mort si ens afecta a tots, directe o indirectament? Aquesta és la nostra proposta.

X.NOYA

En Joaquim Font treballa en una funerària, conviu diàriament amb la mort. Ell i altres testimonis, un diaca que celebra funerals, una infermera que ajuda a superar el procés de dol i una persona que acompanya els malalts terminals a morir, reflexionen sobre un element familiar per a ells, però misteriós per la resta de la societat.

SECCIONS

PER COMENÇAR...

4 Editorial | *Acceptar la mort.*

5 L'article del mes | *La religió és blava.* Marta Masdeu.

6-8 Fòrum | *Jóvenes e Iglesia.* Fernando Gonzalo. *Sabem escoltar?* Jordi Carrau. *Una esperança de vida.* Marta Giralt. *Malalties modernes.* Xavier Blanche. *Limitar-nos.* Maria Carme Maltas. *El Ramadán.* Mohamed Zain Al-Nehlawi.

8 Llegint el diari amb... Maria Rovira. J.S.

8 ContraVALORS... | *La tolerància.* X.Manté.

MONOGRÀFIC

9-19 Viure amb la mort

10-14 ENTREVISTA: *"Educar per la mort és educar per la vida".* Concepció Poch

15 *"S'estan morint i donen vida".* Laura Arias.

16 *"És una feina com una altra".* Xavier Noya.

17 *"La mort forma part de la vida".* Maria Coll.

18 *"Morir és néixer en una nova vida".* Laura Arias.

19 REPORTATGE: *Un final terrenal per cada Déu.* Maria Coll.

CRÒNICA

20 *Grané adverteix de la manca de valors a la societat de la informació.* Judith Vives.

PROPOSTES

21 Cinema | *Mar adentro.* Judith Vives.

21 Teatre | *"Això és vida".* Redacció.

22 Propostes Atípiques | *Deixa't perdre per un cementiri.* Eulàlia Puigderrajols.

23 Llibres | *'La raonabilitat de Déu'.* Josep Maria Solà.

23 Televisió | *'El diario de Patricia.* Martí Giménez

23 Exposicions | *Easy-Arquitectura.* Ramon Bassas.

PER ACABAR...

24 Sabies que... | *Hi havia set categories d'enterrament?* Joan Giménez.

24 Petites coses per canviar el món | *Fer vos socis de...* Ramon Salicrú.

25 *Hi havia una vegada...* | *El zorro y el cóndor.* Diego Moncayo.

26 *Una carta des de...* | Den Haag (Holanda). Gemma Tro.

28 momentVALORS | Manuel Catà: "A la primera sortida el cul no tocava el seient".

valors

REVISTA MENSUAL D'INSPIRACIÓ CRISTIANA.
Número 10. Novembre de 2004
pàgina web: valors.org

EDITA Associació Cultural Valors

DIRECCIÓ Maria Coll i Joan Salicrú

REDACCIÓ Laura Arias, Joan Baron, Joaquim Brustenga, Maria Coll, Jordi Cussó, Oscar Fernández, Xevi Noya, Anna Olm, Ramon Radó i Joan Salicrú

COL-LABORADORS Ramon Bassas, Joan Giménez, Martí Giménez, Nicolau Guanyabens, Xavier Manté, Eulàlia Puigderrajols, Ramon Salicrú, Josep Maria Solà i Judith Vives

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO

Xavier Blanche. Jordi Carrau, Marta Giralt, Fernando Gonzalo, Maria Carme Maltas, Marta Masdeu, Diego Moncayo, Gemma Tro, Mohamed Zain.

DIBUIXOS Àlex Valls

EDICIÓ Anna Olm i Xevi Noya

FOTOGRAFIA Xevi Noya i Toni Canal

COMPAGINACIÓ Joan Salicrú

WEB Victor Sancho i Jonatan López

IMPRESSIÓ Impremta Prims

COMPTABILITAT Engràcia Carlos

PUBLICITAT Carme Itxart

DISTRIBUCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Raul García

ADREÇA C/ Sant Josep, 18-20 08302-Mataró

Tel. 620.749.138 FAX 93.798.62.59

ADREÇA ELECTRÒNICA redaccio@valors.org

DIPÒSIT LEGAL B-6206-2004

Acceptar la mort

La mort segueix essent un tema tabú per a la nostra societat i sembla que davant d'aquesta qüestió volgués amagar el cap sota l'ala. Altres cultures viuen amb molta més normalitat el fet de morir, i donen molta importància al fet d'acompanyar una persona en el darrer moment de la seva vida. A Occident gairebé ni se'n parla, de la mort, més aviat s'amaga i se l'acostuma a identificar amb una mena de cosa lligada a la religió, com si aquesta tingués la clau del que hi ha més enllà d'aquesta frontera natural. Hem deixat el tema de la mort en mans dels especialistes (metges, infermers, psicòlegs, assistents socials, capellans), perquè siguin ells els que ens diguin una paraula acurada i entenedora. La resta acostumem a viure la nostra vida sense pensar gaire estona en la mort, com si fos un tema que ens quedés al marge, però que quan irromp a la nostra vida ens desconcerta i ho passem molt malament. Si a més aquesta mort trenca els esquemes lògics d'edat o situació familiar, la vivim amb ràbia i amb una tremenda sensació d'impotència.

La mort és un fet que en si mateix sempre interpel·la i que mai acabem d'estar-hi preparats del tot. Tot i reconèixer que som uns éssers limitats i que la nostra única manera d'ésser en aquest món és com a éssers mortals, no acabem d'acceptar aquesta limitació de la nostra vida. Acceptar la vida comporta acceptar els límits que li són propis, la malaltia, la vellesa, els disgustos i òbviament el seu límit màxim: la mort. En aquest món, els únics que no moren són els que no existeixen.

Només qui accepta amb normalitat haver de morir podrà dir que accepta plenament la vida. Perquè la mort, ens agradi o no, no és un pur accident de la vida, sinó quelcom consubstancial a l'ésser humà. Necessitem pedagogs, mestres, pares, persones que ens mostrin la mort com un fet natural, formant part de la vida, que ens facin viure la vida sense por al fet de morir. No podem esperar a formar-nos per a la mort quan estem malalts o arribem a la vellesa. Aquesta preparació ha de començar molt abans, gairebé en el moment de néixer, perquè si no ens preparem pel fet de morir, ens trobarem que quan la mort sacseja la vida, provoca moltes frustracions i que ens roba molts espais i temps de pau i alegria de la vida. La resignació no és el valor més adequat per viure la mort, sinó l'acceptació joiosa de la vida tal i com és. ■

VALORS A L'ALÇA

La veritat:
El 58% dels nord-americans demanen un canvi en la política governamental dels seu país
(Nueva Herald, 24 de novembre)

VALORS A LA BAIXA

La convivència:
Des del gener 58 dones han estat mortes a Espanya a causa de la violència domèstica
(AVUI, 23 octubre)

La religió és blava

Per saber de quin color és la religió no cal fer grans estudis ni experiments. N'hi ha prou amb tancar els ulls. Jo la veig blava. Però si féssim una enquesta, ens adonaríem que la religió també és taronja, verda, fúcsia, negra o de qualsevol altre color. Per què? Doncs perquè l'experiència religiosa és vivencial i és la nostra vivència la que li dona color. Cal tenir en compte que, quan es viu una religió amb profunditat afecta, no tan sols la manera d'actuar, sinó també la manera de veure la vida i d'entendre-la.

Precisem què entenem per religió. Les religions, tot i tenir molts punts de contacte, són diferents les unes de les altres. Segurament no trobaríem una definició de religió que satisfés tothom. Jo puc donar la meua pròpia definició, però n'hi ha moltes altres d'igualment vàlides. Per mi, la religió és com un gran paquet on hi ha un conjunt de creences, d'actituds, de valors i de rituals que fan que les persones puguin establir una relació amb allò que anomenaríem transcendent i que algunes religions identifiquen amb un déu.

L'esport o els diners són, per a algunes persones, l'eix central de la seva vida. Poden tenir tanta importància per a elles com té la religió per a unes altres persones. En aquest sentit podríem dir que, en certa manera, són formes semblants a la religiositat. Certament, hi ha referents no religiosos que són cabdals per a molta gent i que donen sentit a les seves vides. Però considero que la religió té alguns elements que no trobem en l'esport, en les ideologies o en determinats valors. Em refereixo a aquest element de transcendència que li és propi i, m'atreveria a dir, exclusiu.

Com és que la religió, tot i que és una part important de la vida de moltes persones, s'ha convertit en una cosa sospitosa? En general, desconfiem d'allò que desconeixem. Ens passa amb qualsevol cosa. Allò que ens és desconegut

ens fa por. Ens sentim insegurs i tendim a protegir-nos, a tancar-nos. La religió s'ha convertit en motiu de rebuig perquè la gent no té molt clar què és una religió. Molts s'imaginen que pertànyer a una religió significa deixar-se manipular, seguir un conjunt de normes sense plantejar-se quin sentit tenen o passar-se el dia recitant oracions. I aleshores, quan senten que una persona diu que és d'una determinada religió, sigui la que sigui, la miren de reüll.

M'agradaria que tothom pogués conèixer bé les religions i així podrien decidir si els interessen o no. Totes les religions són bones en essència. Malauradament veiem que històricament els poders polítics i econòmics, o algunes persones, les han instrumentalitzades. Hi ha religions que tenen més bona imatge que altres i això no significa que siguin millors. Els mitjans de comunicació han criminalitzat algunes religions, com l'islam, basant-se en el comportament d'algunes persones que s'identifiquen com a musulmanes. Però compte, jo puc dir que sóc musulmà i comportar-me com si no ho fos. Amb les religions passa com amb l'esport: és bo o és dolent? Pot ser molt bo si es practica amb responsabilitat i respectant el propi cos, o molt dolent si l'únic que es pretén és guanyar a qualsevol preu.

Us convido a conèixer les religions. Fareu un viatge inoblidable que us farà descobrir noves sensacions. I no us deixeu entabanar si us volen fer creure segons quines coses: les religions sempre han de dur a l'enriquiment de les persones. Després de fer el viatge tanqueu els ulls i penseu de quin color veieu la religió. ■

Marta Masdeu i Mas és redactora en cap de la revista *Dialogal*, de diàleg interreligiós (www.dialogal.com)

La religió no només afecta no nostra manera d'actuar, sinó també la manera de veure la vida i entendre-la

Jóvenes e Iglesia

Fernando Gonzalo

Que la religión cuenta poco en la vida de los jóvenes es una realidad tan dolorosa como innegable. Y no es mi intención aquí volver a enumerar: datos estadísticos, encuestas, características de los jóvenes de hoy, críticas a la iglesia, técnicas pedagógicas y pastorales, etc. de todo esto se ha escrito ríos de tinta, se han organizado charlas y compartido mil experiencias, pero sin embargo los jóvenes por la Iglesia siguen sin aparecer.

Claro que hay jóvenes estupendos, que participan en la catequesis, celebraciones, esplais,... Hace unos años se abrieron nuevos caminos de encuentro con los jóvenes a través de la música, el teatro, el compromiso, nuevos movimientos... pero a pesar de todo ello los jóvenes por la Iglesia siguieron sin aparecer.

Y estoy convencido que en nuestras iglesias las actitudes, circunstancias, contextos han cambiado muchísimo, se encuentran ambientes más tolerantes y participativos, personas más cercanas, desprovistas de poder e influencias, más comprometidas con la realidad,... pero los jóvenes por la Iglesia siguen sin aparecer.

Y me pregunto ¿se han alejado los jóvenes? ¿Nos hemos encerrado los cristianos en nuestros ritos, dogmas y rutinas, incapaces de transmitir el mensaje de Jesús, labrando un terreno donde únicamente ha podido crecer el desinterés por lo religioso y el alejamiento de los jóvenes, como siglos antes hicieran los intelectuales y los obreros, y el día menos pensado harán las mujeres? Los agentes pastorales no podemos caer en la desesperanza y debemos seguir buscando nuevos caminos capaces de iniciar un despertar religioso en la vida de los jóvenes y de dar un sentido profundo a sus vidas. De lo contrario los jóvenes por la Iglesia seguirán sin aparecer. ■

Fernando Gonzalo viu al barri de Cirera de Mataró

Sabem escoltar?

Jordi Carrau

Sabem escoltar? Aquesta és una pregunta que ens hauríem de fer tots. L'infant, quan comença a obrir els ulls a la vida, té els pares pendents d'ell i a cada moment, només sentir un petit soroll, hi van tot seguit per saber què li passa. Això és escoltar.

Pensem com adults. Ens agrada explicar les nostres inquietuds a la parella, als pares o als avis. Quan arribem a casa després d'una llarga jornada de treball, d'escola, etc. ens agrada que ens escoltin, establir un diàleg amb una altra persona. Quan vivim sempre amb presses, poder aturar-se i parlar amb algú i sentir-se escoltat s'agraeix molt. No solament a casa, també entre els amics. Si ens agrada que ens escoltin també hem

de saber escoltar els altres, procurant crear un bon clima. Quan arribes a casa cansat de la feina i estàs envoltat de la família, potser algú et vol fer un comentari. Si la resposta és "espera't, ara no et puc escoltar", es poden generar problemes.

Moltes vegades, quan una persona escolta una altra que li explica els seus problemes, preocupacions, alegries, sentiments, malalties, coses sense importància,... escoltar-lo atentament li pot fer un gran bé. Sabem escoltar, si més no pensem que sí, si no és així cal que canviem la nostra actitud abans que ens en penedim. ■

Jordi Carrau és jubilat

Una esperança viva

Marta Giralt

Aquest estiu, en un viatge que vàrem fer a Kènia, visitàrem la regió del Turkana (gran com Catalunya), convidats per uns catalans que hi són des de fa dotze anys i dels quals un és fill nostre.

La primera cosa que vàrem anar a veure van ser diferents preses i pous. Fins al moment, en porten fets més de trenta, i això és molt important ja que allà acostuma a ploure poc. Des del centre on ells estan, van obrint nous nuclis d'acollida, a dues o tres hores, per camins pedregosos cercant l'aigua. Quan la troben, fan un pou o presa junt amb un petit cobert o caseta que és a la vegada guarderia, dispensari i lloc de culte i vida.

Vàrem veure algunes de les guarderies, en què hi ha un total de tres mil nens. Segons el temps que feia que funcionaven, eren més o menys primitives i veies el progrés que havien fet amb el temps. Les portaven els propis nadius, que s'han anat preparant per a poder ensenyar així com per a fer les primeres cures o profilaxis sanitària.

Anant per uns camins ja bastant allunyats del centre, en què anàvem a mirar si trobàvem aigua per a fer-hi un nou centre d'acolliment, no sé d'on va sortir un nen amb un pot demanant-nos aigua, una imatge que em va impressionar. Seguidament vam trobar un lloc on semblava que hi havia aigua i després de parlar-ho amb la gent d'allà va semblar que seria un bon lloc per fer un d'aquests centres de pau i acollida.

Durant els tres dies que vam anar per aquells camins amb jeep vam quedar amb els ossets a lloc, però amb el cor ple de joia per haver portat l'estima i l'alegria a aquella gent, així com bolígrafs, llapis i algun llibre. Motiu d'esperança va ser en arribar al centre, que fa anys que funciona, i veure que alguns joves ja han sortit de les escoles després d'haver fet diferents cursos i que ara ja són paletes, fusters, mecànics, mestres... fins i tot metges o estudiants de teologia.

Aquesta és l'esperança viva. ■

L'article el signen conjuntament els badalonins Marta Giralt i Ramon Salvans

Malalties modernes

Xavier Blanche

La consulta d'un metge de capçalera, ara dit metge de família, intenta recuperar la part més humana de la relació amb el pacient, element molt important, i que potser s'havia perdut en les massificades consultes de les ciutats.

La medicina, cada dia més tecnificada, disposa de mitjans per fer un diagnòstic ràpid i encertat. Això és important i necessari, però sovint ens trobem amb malalties cròniques i invalidants, sense tractament curatiu real, que afecten a gent gran, que viu sola o en condicions precàries, i que sense suport familiar intens i proper, fan molt difícil una qualitat de vida acceptable.

Més preocupant és encara l'augment espectacular dels problemes dits de l'entorn afectiu o de relació: ansietat, estrès, depressió... Segons algunes estadístiques, fins un 50% de les consultes a un metge de família tenen un rerefons psicopatològic. Tot sovint ens trobem amb aquella persona que ens consulta per uns símptomes que ja d'entrada re-

sulten difícils de lligar amb un quadre clínic definit. Davant d'això, el metge pot començar a demanar molestes i costoses anàlisis i proves mèdiques, o senzillament preguntar al pacient: Té algun problema personal?, o amb la família? a la feina?... El resultat és l'explosió d'allò que realment fa mal, sentiments negatius de tot tipus, frustracions, problemes no resoltos,... Ja no cal fer més proves, el diagnòstic és clar.

Sembla que en les societats dites "salvates" o "no desenvolupades" ni tan sols tenen por a aquestes malalties. Simplement no existeixen. La família, en el sentit més ampli, sempre s'ocupa de les persones grans; aquestes persones tenen un lloc i un rol fins a la mort. Les malalties per estrès, ansietat, depressió no es donen en un context on la persona és valorada pel que és i no pel que té, el consum desmesurat, les presses,... Potser caldria que ens preguntéssim: Val la pena tant desenvolupament?

Xavier Blanche és metge de capçalera

Limitar-nos

Maria Carme Maltas

Una lleugera intervenció m'ha retingut a casa durant unes setmanes, fent allò que en diem repòs absolut. Potser una diagnosi excessiva per a alguns, però, per si un cas, el meu cos un dia ho agrairà. Estar a casa m'ha obligat a refer tot el meu itinerari que ha començat per imposar-me un "no moure'm per a res ni per a ningú". No hi havia més opció, doncs, que la d'"agafar-s'ho bé". A partir d'aquí anar fent: és a dir, no fer res o quasi res. Difícil, oi? Però cert. La veritat és que no fent res es poden fer un munt de coses: les noves tecnologies ens permeten seguir "connectats al món" i per tant, si he volgut, les he utilitzat. I com que la meua presència física al món –això que de vegades ens pensem que és tan imprescindible– no cal, he viscut la meua reclusió diferent. Quantes coses m'han succeït: un riu de visites, trucades, e-mails, missatges... s'han escolat per la casa. He tingut llargues estones per compartir amb la família i els amics que s'han apropiat, però també amb els altres gràcies als telèfons, la xarxa... He gaudit amb la lectura d'un munt de llibres que feia mesos que esperaven, de la música o del silenci que m'ha acompanyat moltes hores i també he compartit alguna estona amb la soledat... Només una cosa m'ha sabut greu: no poder caminar amb els amics en una sortida que fa dies que teníem acuradament preparada. "Però si ho podràs fer d'aquí a quatre dies!" Jus-tament per això, perquè d'aquí a quatre dies serà un altre dia, i els arbres, les flors, les fulles i l'aigua que avui baixava trescant pels rierols ja no serà la d'avui, serà una altra: d'aquí a quatre dies la natura s'haurà transformat i jo m'hauré perdut la d'avui... De moment m'haig d'accontentar contemplant, des del menjador, com un pollancre veí, amb el pas del dies, va perdent les seves fulles daurades.... ■

Maria Carme Maltas és economista

fotonotícia

Una conferència del president de Justícia i Pau, Arcadi Oliveras, i un recital de Genís Mayola i la coral Primavera per la Pau serveixen d'introducció a la presentació de l'Agenda Llatinoamericana a la biblioteca Pompeu Fabra de Mataró. Sota el títol, *Despullant el nou imperi*, Oliveras dedica la seva xerrada a aprofundir en les diferents facetes en què els Estats Units dominen el món actualment. ■

LLEGINT EL DIARI AMB...

J.S.

Jason Healy,

nordamericà resident a Mataró

CAPGROSSOS DE MATARÓ.

Jo, que formo part de la colla, crec que hem fet una molta temporada i que tot i ser molt joves com a colla, cada cop anem a més. El que m'agrada més de ser dels Capgrossos, de tota manera, és que veus que és una colla d'amics i que no s'ha convertit en una cosa de competitivitat extrema, com passa a altres llocs.

MATRIMONISHOMOSE-XUALS.

No tinc cap problema amb què els gais també es puguin casar; penso que així tindran els mateixos drets que les altres parelles ja que fins ara no era així. Una altra cosa és que puguin adoptar fills; no sabem l'opinió de la persona que serà adoptada... amb tot he de dir que als Estats Units conec molts gais que serien molt bons pares.

ELECCIONS NORD-AMERICANES.

En el fons tampoc són tan diferents Kerry ni Bush; jo he votat Ralph Nader que és un dels altres quatre candidats que es presentava, cosa que la gent no sabia... Penso que de cara al futur s'haurien de consolidar altres partits diferents al republicà o al demòcrata de manera que hi hagi més pluralisme. ■

El Ramadán

Mohamed Zaín Al-Nehlawi

Los musulmanes de todo el mundo celebran ahora el mes del ayuno, el Ramadán, mal llamado "el mes sagrado", puesto que en el Islam no hay nada sagrado, ya que la santidad solo pertenece al Ser Supremo. El ayuno es un valor constante y universal ligado al hecho religioso: "¡Creyentes! Se os ha prescrito el ayuno, al igual que se prescribió a los que os precedieron..." (Corán 2:183). Es la abstinencia de ingerir alimentos durante un periodo limitado; aunque había otros tipos de ayuno, como el no hablar, básicamente relacionados con la meditación y el silencio.

Así lo encontramos en los movimientos místicos, tanto en oriente como en occidente. Los judíos establecieron muchos ayunos, y hasta llegaron a guardar cuatro meses de ayuno anual a saber: el cuarto, el quinto, el séptimo y el décimo mes (ac 8,19). Cristo ayunó 40 días, como lo hicieron Moisés y Elías, en el acto de la transfiguración (Mt 17, 1-9; Éx 34,28). Los primeros cristianos practicaron el ayuno: (Mt 6,16: 9,15; Hch 13,2-3: 14,23) aún hoy día, algunas iglesias orientales de las primeras tradiciones, como la Etíope, mantienen cuarenta días de ayuno.

El ayuno islámico consta de un mes lunar de 29 o 30 días llamado el Ramadán. Se abstiene de comer, beber, fumar y tener satisfacción sexual desde la salida del sol hasta su puesta. Pero después, por la noche, estos musulmanes comen,

beben, fuman y practican sexo desenfundadamente. Esto es lo que se conoce del ayuno islámico, el aspecto folklórico del ayuno, el que nos explican los medios de comunicación cada año.

El ayuno islámico, a diferencia de otras religiones, no es penitente, no es para redimir pecados y faltas. Es un acto razonado y un mes de solidaridad social. Acto razonado porqué a algunas personas les es permitido no ayunar en circunstancias especiales como el que está de viaje o el que efectúa trabajos duros. A otros, les es prohibido ayunar, como la mujer embarazada, la que se encuentra en situación de amamantar, una persona débil y el que se encuentra bajo tratamiento médico. De solidaridad social, pues se prohíbe todo acto que pueda dañar a los demás. A las personas con parentesco pero con relaciones suspendidas les es prohibido pasar el Ramadán sin restablecer estas relaciones; la asistencia económica a los necesitados, en el anonimato, es obligatoria; se intensifica la convivencia familiar en ambiente festivo, ya que a nadie se le ocurre cenar fuera. En definitiva el Ramadán es una parada de lo cotidiano, una ocasión anual de meditación y recogimiento, pero sin caer en el aislamiento de su entorno y con aire festivo. ■

Mohamed Zaín Al-Nehlawi és President de l'Associació Cultural Islàmica del Maresme

contraVALORS. Xavier Manté

La tolerància

Avui parlar de tolerància queda bé. A ningú li agrada que el titllin d'intolerant. I això passa especialment quan es tracta del tema de la immigració. Jo sóc tolerant amb els àrabs i amb els xinesos. O amb els del Real Madrid. Els tolero. I fins i tot pensem que és necessari que siguem tolerants. Però què expressem exactament amb això de tolerar? Que des d'una posició de superioritat, condescendeixo que l'altre sigui, pensi o faci una cosa

determinada diferent de la meua? Avui costa afirmar i assentar valors vàlids per a tothom i per això precisament surt de moda la tolerància, paraula massa ambigua que sembla voler substituir la paraula justícia. Els drets que tenen les persones a ser, pensar o fer una cosa determinada, no es toleren, s'exerceixen i prou. No necessiten de la nostra tolerància per res, necessiten ajustar-se a la llei, a la justícia i que els altres els respectin. ■

Viure la mort

XAVIER NOYA

MONOGRÀFIC

El dia 2 de novembre, tots els països de tradició cristiana celebren el Dia dels Difunts. L'única jornada de tot l'any en què la mort inunda, paradoxalment, la vida. La resta de l'any la mort passa inadvertida per una societat que no vol pensar que la vida té un límit temporal.

PER SABER-NE MÉS

- ◆ HENNEZEL, M. i LELOUP, J.Y. (1998): *L'art de morir. Tradicions religioses i espiritualitat humanista davant la mort*. Barcelona: Helios
- ◆ KÜBLER-ROSS, E. (1998): *Preguntas y respuestas a la muerte de un ser querido*. Barcelona: Martínez Roca
- ◆ PÀMIES, T. (2003): *Conviure amb la mort*. Barcelona: Empúries
- ◆ HUISMAN-PERRIN, E. (2003): *La mort explicada a la meua filla*. Barcelona: Empúries.
- ◆ NEIMEYER, R. (2001): *Aprender de la pèrdua. Una guia para afrontar el duelo*. Barcelona: Paidós
- ◆ LUKAS, E. (2002): *En la tristeza pervive el amor*. Barcelona: Paidós

"Educar per la mort é

Concepció Poch, llicenciada en Filosofia i màster en Intervenció Psicopedagògica, s'ha especialitzat en el tema de la mort. Com a membre del Grup d'Investigació en Valors de la Universitat Ramon Llull de Barcelona i de l'Equip de Formació en Valors de l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat Autònoma de Barce-

lona, es dedica a oferir assessorament a centres educatius que han patit la baixa mortal d'algun alumne. Ha editat diversos llibres i estudis sobre el tema, entre ells *De la vida y de la muerte. Propuestas para educadores y padres* (Claret) i *El duelo i la muerte en el contexto educativo* (Paidós).

és educar per la vida"

PER MARIA COLL

Com definiria la mort?

La mort es pot definir de moltes maneres, des de la biologia, la medicina, la psicologia, l'antropologia... Però amb paraules senzilles podríem definir la mort com el cessament de la vida. És la

darrera pàgina de la vida, una pàgina que no podem obviar perquè forma part de la mateixa existència humana. Tota persona que neix sap que un dia morirà. A més, la mort és una identitat abstracta, no sabem quan vindrà. D'ella, sobretot ens inquieta el com i el quan arribarà, però aquest enigma només el desvetlla un suïcida. La mort sempre té l'última paraula, ens marca des que neixem. Així, la mort acaba amb el nostre pas per la terra, un pas que pot ser considerat definitiu o senzillament un pas més, tot dependrà de les nostres creences.

Si tots un dia o altre tots hem de morir, per què la societat no parla obertament d'aquest tema?

La mort és un tabú perquè ens afecta massa i va en contra de tot allò que ens envolta: la vida, el consum, el tenir, el culte a la joventut... La vida entesa només com un període per posseir i acumular coses ens està dominant. Per tant, l'home refusa parlar d'aquelles coses que trenquen aquestes expectatives. Però en aquest aspecte cal fer distincions. Només és tabú aquella mort pròxima, la que afecta les persones estimades. Per exemple, hi ha pares que amaguen la mort de l'avi a un infant fins després del funeral. En els casos personals callem davant la mort, però no ho fem quan en els telenotícies ens

ensenyen imatges de cadàvers. Quan els morts són llunyans, ens els mostren sense contemplacions i quan són propers, els mitjans de comunicació ens els amaguen. Consideraríem morbós que es publicués a la portada d'un diari un cadàver d'un accident de trànsit, però en canvi, publiquem les fotografies dels infants russos o els morts a Gaza i Bagdad.

Això vol dir que cada cop ens estem tornant més insensibles?

Aquí hem de tornar a fer distincions entre la mort d'una persona estimada i la mort dels desconeguts. Davant la mort dels desconeguts, sí, ens estem tornant més insensibles. La mort de les persones llunyanes ens sap greu com a éssers humans, però no ens produeix cap procés de dol. Ens seria impossible plorar per tots els morts, no tenim prou capacitat humana. Les repetides imatges de la mort dels altres ens cansen, ens torturen i ens culpabilitzen, sentiments que generalment no tenim amb la mort pròxima. Des dels mitjans de comunicació no sé com s'hauria de tractar el tema de la mort, però des de l'educació cal explicar que es tracta de dos tipus de morts diferents.

Comenta que "el com i el quan" són els elements que més ens angoixen, però quins sentiments acompanyen aquest moment?

"Davant la mort dels desconeguts, sí ens tornem més insensibles"

"La mort ens hauria de fer reflexionar sobre quin sentit té la nostra vida"

Sobretot ens preocupa la soledat, morir sols, i el patiment. Segons estudis realitzats entre persones residents en llars d'avis i hospitals, la soledat, tan física com psíquica, és la principal angoixa. Neixem acompanyats, tenim la mare al costat, però tots morim completament sols. I, en segon lloc, hi ha el patiment. Tots desitjaríem tenir una mort dolça. Però tampoc podem oblidar la por al misteri de la mort. La mort és la gran desconeguda. Ningú ens la pot explicar. És l'única matèria en què no trobarem grans experts, només persones que han estudiat teòricament més el tema.

Què ens fa més por, la mort dels altres o la nostra pròpia mort?

Personalment em preocupa més la mort dels qui estimo, perquè aquesta es repetirà diverses vegades al llarg de la meua vida. Cada desaparició d'una persona estimada és una sotragada per a la persona que es queda. En canvi, la meua pròpia mort només passarà una vegada a la vida.

Ens podem preparar per a la mort?

Sí, ens podem preparar per a la mort, però no podem aprendre a morir perquè no sabem quin tipus de mort ens espera. Hauríem de preveure la manera d'afrontar en vida la nostra pròpia mort, inclús des del punt de vista més pràctic: fer testament vital, explicar obertament com volem que sigui el nostre funeral, deixar escrit el testament econòmic... de tot això en podem parlar a qualsevol edat.

Generalment aquesta preparació només succeeix en persones que per qüestions de salut tenen un pronòstic mèdic del dia de la seva mort.

Precisament són aquestes persones les que parlen de la mort tal i com s'hauria de fer. A més, majoritàriament, en parlen amb una gran serenitat exterior. Ells saben que els queda poc i això els redueix l'angoixa i el misteri. Però en aquests casos, les reaccions de les persones són molt diverses. Ara bé, la preparació de la mort l'hauria de fer tothom, com si preparéssim un viatge, segurament el més important de la nostra vida. Una

cosa hem de tenir clara, educar per a la mort és educar per a la vida. Per tant, tant si som persones creients i creiem en un més enllà, com si som ateu i pensem que la mort acaba amb tot, la preparació per a la mort ens hauria de fer reflexionar sobre quin sentit estem donant a la nostra vida. El sentit de la vida, independentment de si creiem en la transcendència, ens aporta el sentit de la mort. Mai és tard per a començar a donar sentit a la nostra vida.

Per tant, una darrera angoixa seria morir sense haver viscut.

Hi ha persones que comencen a viure després de molts anys d'haver nascut. Per exemple, conec el cas d'una dona que va començar a viure quan el seu marit es va morir. Se l'estimava, però ell dominava en la relació de parella. Els millors anys de la seva vida han estat els darrers vint anys. Cada persona té un temps per viure.

La mort està massa ritualitzada?

No, fins i tot, a les grans ciutats està poc ritualitzada. Calen rituals davant la mort de les persones conegudes per a poder acomiadar-se'n. A les ciutats, a diferència dels pobles, anem massa ràpid a fer els rituals. Tot s'acaba en la vetlla del tanatori i l'enterrament. Així, la gent menys propera al difunt no té temps per dir-li el darrer adéu o donar el condol a la família. Abans a les cases es vetllaven els morts durant tota una nit. Ara bé, tampoc podem criminalitzar els tanatoris per ser freds, però per exemple, sí és important que l'enterrament es faci a la parròquia d'on el difunt era feligrès. Sobretot és important que els ritus siguin adequats a la voluntat del mort. Per exemple, és un senyal de respecte fer una missa per l'àvia si ella era creient, encara que ara els seus fills o néts ja no ho siguin. La pèrdua excessiva dels ritus ha reduït el dol. Ara ens pensem que l'individu que ha perdut una persona estimada d'aquí a tres mesos ja no ens necessita i només l'acompanyem en el funeral. Doncs, d'aquí a tres mesos aquest individu estarà psicològicament pitjor que el dia de l'enterrament. De vegades ens pensem que si anem a un funeral ja complim amb la nostra funció social, però allà quedem diluïts entre la gent. Potser no

"Em preocupa la mort dels qui estimo aquesta es repetirà al llarg de la meua vida"

cal fer aquest esforç i uns dies més tard visitar la persona que ha perdut algú. Sense reduir els ritus, sí hauríem de trencar fórmules tradicionals, com són les paraules “t’acompanyo en el sentiment”, que no volen dir res, i buscar noves fórmules per acompanyar el dol.

Creure en Déu ajuda a tenir menys por de la mort?

Hi ha persones de tota mena, però en general la majoria de creients reconeixem que la fe ens ajuda a afrontar la mort. De fet, hi ha persones que en els darrers moments de la seva vida desitjarien ser creients. Els que tenim fe, pensem que Déu ens acollirà i que ho tindrem més fàcil des del punt de vista espiritual, però igualment haurem de passar per aquest tràngol. Patirem igual i també ens sentirem sols. La fe no és garantia humana de placidesa davant la mort. De fet, alguns dels sants de l'església catòlica han patit excessivament davant la mort. Per altra banda, una fe extrema es converteix en un entrebanc. Per exemple, hi ha persones grans molt pietoses que la fe els provoca un gran pànic davant la mort. Creuen que al final s'hauran d'enfrontar a un judici on es posaran en relleu totes les seves mancances. Estan segurs que es passaran molt de temps al purgatori. Això encara ho pensa molta gent i, de fet, el Papa ho proclama. Aquest tipus de fe, penso que pot ser molt martiritzant. En canvi, un ateu o un agnòstic pot viure molt tranquil·lament el seu final si creu que ha viscut la seva vida exemplificant els valors humans. Pensa que amb la mort la vida s'acaba i punt.

En la pedagogia de la mort és important el testimoniatge?

Sí, és important haver passat per la mort d'una persona estimada per comprendre un altre que també està vivint un procés de dol similar. Això et dóna una autoritat moral que anul·la la possibilitat que l'altre et digui: “tu no et pots imaginar el que estic passant”. Ara bé, això no vol dir que no puguem ajudar altres persones si nosaltres no hem viscut la seva pròpia experiència. El valor del testimoniatge penso que és important però no és exclusiu. Per això són importants els grups d'ajuda mútua.

La mort d'un infant o la d'un jove és la més difícil de superar?

Aquestes són les morts més dures perquè són a destemps. Ens sorprenen perquè una persona de vint anys té una perspectiva de seixanta i aquesta esperança es talla de cop. A més, els infants i els joves a la nostra societat són un bé molt preuat, principalment per la baixa natalitat. A Nicaragua, a una família se'ls mor un fill i al cap d'un any en tenen un altre; el dol pels infants, encara que se'ls estimen igual, no és tan intens. A més, aquestes són morts antinaturals, perquè no és lògic que un pare enterri els seus fills. Estem acostumats a morts de persones grans que de vegades són un alliberament per l'estat de decrepitud o malaltia en què es troba el cos. En canvi, les morts juvenils normalment són per accident i en aquests casos no hi ha una preparació del dol, aquest comença quan reps una trucada.

"Les morts de nens i joves són les més dures, perquè són a destemps"

"La mort és justa, afecta a tothom, però se'ns emporta quan encara volem viure"

Ens aquests casos molts pares es pregunten: "I per què ha hagut de morir el meu fill?". Hi ha resposta de consol?

No hi ha resposta perquè en la qüestió de la mort la justícia no existeix. La mort és justa perquè ens toca a tots, però és injusta perquè sovint se'ns emporta quan encara volem viure. La mort es basa en uns altres paràmetres, en Déu si creiem en Ell, i sinó en el destí. De fet, la majoria de les morts les considerem injustes perquè sempre pensem, fins i tot els avis, que encara poden durar uns quants anys més. Quan el mort surt de les estadístiques ens sentim estafats.

Al llarg de la nostra vida tenim diferents concepcions de la mort?

Fins als 3 o 4 anys tenim una desconiència absoluta de la mort o ens la creiem reversible. Després, els infants descobren que els altres es moren –ells tenen la concepció que són omnipotents o que només es moren els nens que es porten malament–, veuen que els morts de la tele són reals i entenen que els morts no tornen. Després, han d'aprendre que la mort sempre té unes causes i que la persona es pot morir, et pots matar o et poden matar.

I en la l'adolescència? Juguem amb la mort?

No és fins just abans de l'adolescència que la persona concep la seva pròpia mort. Llavors intenta demostrar que és omnipotent i juga amb ella. Els joves no acostumen a expressar obertament que els preocupa la mort. En aquesta franja d'edat les morts més dures són les de suïcidi, perquè després tots els companys s'autoculpabilitzen per no haver vist que aquella persona patia. Tots són perquè sense resposta. Hem de treballar perquè acceptin la mort i perquè la por vers aquesta no es converteixi en angoixa o en una obsessió.

Com es parla a un infant de la mort?

Se n'ha de parlar obertament. Explicar-los que ells un dia o altre també es moriran i que la mort arriba generalment per vellesa, accident, o per una greu malaltia. Sobretot, especifi-

car "greu", perquè sinó poden tenir l'angoixa de la mort en qualsevol moment. Si la família és creient, és bo plantejar-los el concepte del cel perquè el nen estigui més tranquil i deixar clar que Déu no s'ha endut el pare, sinó que ha estat l'accident o el càncer. En un context de família atea, l'infant ha d'aprendre a recordar la persona estimada a través dels records i les coses que ha deixat. Sobretot, als nens els costa entendre el concepte de no corporeïtat. Hi ha nens que pregunten: "L'avi no tindrà fred al cementiri?". Aquesta concepció complica les explicacions en casos d'incineració. Generalment, però, el procés de descomposició s'ha d'obviar. No hem d'explicar res que ells no preguntin, però contestar totes les seves inquietuds.

Quins valors comporta la mort?

La mort i el sofriment no són valors però en generen molts. Quan acompanyem un moribund es generen o es refermen vincles de solidaritat, amistat, exercitem la paciència i la humilitat...

Els suïcidis són un fracàs social?

Poden haver-hi suïcidis que ho siguin. Hi ha persones que es maten per una tremenda indiferència dels altres. Però també hi ha suïcides amb depressions que no poden generar cap tipus de culpabilització en els altres. Darrerament, ens trobem en un moment perillós en casos de suïcidis juvenils, perquè la majoria d'ells són fruit de la desatenció, tant per part dels centres educatius com per part dels pares.

Tothom es mereix una mort digna?

Jo no estic d'acord amb l'eutanàsia activa, però en aquest tema influeixen les creences de cada persona. Això sí, sempre defensaré que tota persona té dret a morir segons les seves creences en vida. Amb aquesta premissa hem d'acceptar totes les opcions, encara que potser nosaltres no ho faríem. ■

"Sempre defensaré que tota persona té dret a morir segons les seves creences en vida"

"S'estan morint i donen vida"

Irene Torralba. Infermera de l'Hospital de Mataró a la secció d'oncologia.

L.ARIAS

Cada Irene Torralba assegura que no entén la mort malgrat que ha arribat a conviure diàriament amb ella. Durant tres anys va ser auxiliar d'infermeria a l'Antic Hospital de Sant Jaume de Mataró, on estava a la unitat de cures pal·liatives, altrament dit, de malalts terminals. "He canviat moltíssim arran d'aquesta experiència. Abans era molt exigent amb els altres i m'he tornat més flexible i sobretot humana." Va decidir estudiar infermeria perquè volia ajudar la gent: "Vaig pensar que la gent malalta sempre necessitaria afecte i proximitat".

La majoria dels pacients que es troben a la secció d'oncologia pateixen de càncer, la malaltia mortal actualment més estesa en els països desenvolupats. Durant el darrer procés de la malaltia el deteriorament és el principal protagonista. La medicació que els administren per a suportar el dolor els causa canvis de caràcter, especialment d'agressivitat. "El més important és la proximitat amb els pacients i les seves famílies. Cal donar-los afecte. Es tracta de fer-los més digne el que els queda de vida i tot i que s'hauria de mantenir una certa distància entre ells i el personal mèdic, reconec que molts cops no ho faig."

Per altra banda, això l'ha arribat a afectar com a persona ja que no es pot evitar deixar anar alguna llàgrima d'impotència en veure els pacients i la seva evolució vers la mort. "És dur i arribes a pensar que no hi ha qui ho aguanti però guanyes tant com a persona que val la pena: veus que s'estan morint i et donen vida i aprens més com a persona que com a professional", assegura aquesta infermera.

Per a un malalt terminal, el més dur de no és el darrer tram del procés sinó el moment en que se n'adonen de veritat que estan malalts, encara que els metges ja els ho hagin comunicat. És llavors quan de veritat pateixen i psicològicament reben un cop fort. No són conscients que moren just en l'instant precís que ho fan, en part perquè porten molts calmants, alguns, fins i tot, trien quan han de morir. "Ha passat alguna vegada que el pacient diu als familiars que el vetllen que vagin a fer un cafè i quan tornen ja s'ha mort. Així s'assegura que no el veuen morir", assegura l'Irene.

Moltes vegades les famílies no volen que es digui als malalts que han de morir: "la mort és un tema tabú, però és l'únic que sabem del cert que ens passarà a la vida". Hi ha, per tant, una manca d'informació cap al malalt, però segons la Irene, d'una manera o altra els pacients s'imaginen que moriran aviat. Uns ho encaren amb optimisme i d'altres no: "Alguns pacients que es troben en estat agònic els veus que aguanten vius i duren contra tot pronòstic. La gent que es rendeix, perd abans la batalla de la mort". LAURA ARIAS ■

**"La gent que es
rendeix perd
abans la batalla
davant la mort"**

"És una feina com una altra"

Joaquim Font. Treballa a la funerària.

"Vols dir?" va preguntar-li la seva mare, quan va assabentar-se que el seu fill entrava a treballar de conserge en una empresa funerària. Era el mes de maig de 1990, quan en Joaquim Font va començar una nova etapa de la seva vida; una etapa en contacte amb la mort. "I és que els que em coneixien d'abans, al tenir una xarcuteria a casa, em deien que només canviava de cadàvers", explica amb un somriure als llavis.

Ja siguin morts animals o humanes, Joaquim Font afirma que "la mort és la mort i que ningú no hi vol pensar". Als seus 60 anys, aquest funerari –no és enterramorts, que quedí clar– veu com "la joventut no es planteja aquest tema, i que a més edat, el tema es fa cada vegada més present", tot i que Font constata que "malgrat que algunes persones molt grans diguin que ja no els fa por la mort, tots s'agafen a la vida perquè ningú sap què hi ha després".

L'experiència de la seva vida, deguda en part a la feina de funerari, li ha permès constatar que la separació física d'un ésser estimat es viu diferent des d'una òptica familiar o des d'una òptica catòlica. Font afirma que "des que treballo a la funerària, se m'han mort la mare, dos oncles, un germà i el pare, i el drama és diferent a casa teva que a casa dels altres, per molt familiaritzat que estiguis amb la mort". "Hi ha qui pensa en el dia en què ens retrobarem amb el difunt en unes circumstàncies millors, per poder seguir vivint sense aquell ésser estimat", conclou Font.

Però, reflexions més o menys filosòfiques a part, la mort és la base de la feina d'en Joaquim Font. "Vaig entrar a Can Junqueres de conserge, i al cap d'un temps, o plegava o feia un pas endavant; entrar de

funerari". Treballant de conserge, Font havia tingut ja els seus primers contactes amb la mort: ajudar un doctor a treure els ulls d'un donant, prendre mides, "tot i que estava molt nerviós", puntualitza. "Un cop la gent ja sabia que treballava a la funerària, el canvi de conserge a funerari va ser fàcil i sense sorpreses per a ningú". Avui en dia, quan ja fa més de sis anys que és funerari, "per molt que la gent ens conegui, quan anem vestits de feina, hi ha certes mirades que diuen «Ja vénen a buscar-ne un!», però fora de la feina, seguim sent oficines d'informació mortuòria ambulants sense mirades rares", exposa Font amb tota resignació. És per això que, una i altra vegada, afirma que la feina de funerari és una feina com qualsevol altra; "amb el nostre horari normal, les nostres guàrdies, les anècdotes de tots colors –i en tinc força per explicar–, els nervis i les comèdies de les famílies dels difunts, les trucades judicials i les bromes i acudits que es fan a la feina i de la feina". Així sigui per molts anys més... XAVIER NOYA ■

"Tots ens agafem a la vida, perquè ningú sap que hi haurà després"

"La mort forma part de la vida"

Anna Maria Solanes. Coordinadora d'un grup de suport a persones que han perdut un familiar a la Fundació Hospital.

M.COLL

Suport Psicològic adreçat a persones afectades per la mort d'un familiar (Fundació Hospital Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró). Servei gratuït. Telf. 937 419 160.

Cada dijous, des de l'any 2002, dos grups d'unes quinze persones es reuneixen en una sala de la Fundació Hospital Sant Jaume i Santa Magdalena de Mataró. Tots ells, joves i grans, homes i dones, tenen una característica en comú: han perdut una persona estimada. L'Anna Maria Solanes és una de les coordinadores d'aquesta activitat que té per a objectiu ajudar les persones a superar un procés de dol. Cada persona que participa en aquestes reunions és protagonista d'una història: "Hi ha persones que han perdut recentment una persona, altres fa més temps, gent que ha perdut el pare, un fill o la parella, per malaltia, accident... és molta la diversitat".

Per a aquestes persones, és ideal poder parlar-ne amb altres individus que estan vivint la mateixa situació o que ja l'han superada. "A les reunions els membres del grup comparteixen sentiments que sovint a casa no poden expressar i això els ajuda a reforçar l'autoestima i la pròpia identitat". A més, els redueix l'ansietat, l'aïllament i la tristesa que tots acumulen.

L'Anna Maria assegura que si la mort no fos un tabú, la gent no trobaria estrany certes reaccions com: no plorar durant els primers dies, tenir la sensació de veure o sentir el difunt, no acceptar la desaparició, creure que la tragèdia afecta un altre, tenir pèrdua d'atenció, trastorns corporals i altes dosis de ràbia i culpabilitat, sensacions que de vegades fan pensar a la persona que s'està tornant boja. "Estem submergits en una societat occidental que només valora el materialisme, la joventut, el poder i les ambicions, i la mort en aquest espai no hi entra, però la mort forma part de la vida i hem de ser conscients que som mortals", explica la infermera. I afegeix: "Mentre el cinema ens planteja la mort com una cosa macabra,

en els hospitals encara se la consideri un fracàs i no es parli de la mort a l'escola, no acceptarem la nostra pròpia mort ni la mort dels qui estíem".

Fer que una persona superi la mort d'una altra no és una tasca fàcil, ja que són constants les recaigudes; ni tampoc breu, generalment el dol pot durar entre dos i tres anys, tot depenent de quan es comenci a acceptar la pèrdua. El camí és llarg; la persona ha d'aprendre a viure sense ell o ella i reconstruir les emocions. Hi ha algunes recomanacions per tenir èxit. "És important treure tots els sentiments -la por, la ràbia, la injustícia i el dolor- i plorar sempre que es vulgui", assegura Solanes. A més: "Ens hem de permetre estar de dol, demanar ajuda exterior, restar connectat als altres i a la vida, donar-se temps i autocuidar-se". Es considera superat el dol quan la persona recorda el difunt sense dolor, li troba un lloc en el cor i torna a acceptar els reptes de la vida. A més, durant aquest procés la persona haurà adquirit valors importants: "Qui perd una persona aprèn a desenvolupar noves habilitats i apren a viure la vida, perquè passem a ser conscients que la mort ens pot arribar en qualsevol moment". M.COLL ■

"Un procés de dol no és fàcil, hi ha recaigudes, ni ràpid, dura entre dos i tres anys"

"Morir és néixer en una nova vida"

Miquel Tuneu, diaca de la Parròquia de Sant Josep de Mataró.

Des de la sagristia de l'església de Sant Josep se senten les paraules de mossèn Jaume Brufau oficiant un funeral. Mentrestant, Miquel Tuneu, diplomad en teologia a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB) i Diaca de la Parròquia de Sant Josep ens parla de l'aspecte religiós de la mort: "La meua idea de la mort s'identifica amb la de l'Església catòlica. El morir és el néixer en una vida en majúscules. Parlar de la mort és parlar de la vida, encara que sembli un contrasentit".

A Miquel no li agrada pensar cada dia en la mort –"com a tota la gent", aclareix- però considera que forma part de la vida i que al llarg d'aquesta ens la trobem sovint. "La mort serà l'últim acte en aquesta vida, però la veiem en tots els que ens envolten fins i tot quan som petits. Amb el temps he descobert que Déu ens crida a la vida per arribar a una vida millor." Explica que tot i que ara veu Déu amb molta més claredat i intensitat, sempre el veu d'esquena i creu que fins a la mort no el veurà cara a cara, sempre, això sí, acompanyat del seu millor amic Jesucrist. "Encara que tinc més por a la malaltia, la mort em fa una certa basarda, però sé en qui confio i Ell és amb mi, per tant, també hi serà en la meua mort".

Quan en Miquel oficia un funeral, diu que ho fa amb intensitat per bé que no sempre la mateixa. "Visc els funerals. Els sento. A vegades connectes molt bé. D'altres no trobes les paraules. M'adono que hi ha gent incòmoda davant la mort i això m'hi fa estar a mi".

En la vida en família, la mort d'un membre és afrontada de diferents maneres i podem trobar diferents actituds. "Hi ha qui reacciona molt negativament, qui s'evadeix i qui davant de la mort diu 'visquem que demà morirem!'" Però això no només passa en el nucli familiar, sinó en tot el col·lectiu de la societat. Segons Tuneu, "creure o no creure fa que visquem la vida d'una manera o d'una altra. Penso que davant la mort hi ha tantes posicions com persones". Per a uns morir és fer un pas; per a d'altres no hi ha res després de la mort. "És una qüestió de creences i això comporta esperança –o no- davant la mort". Tal i com ens explica el diaca, la mort sempre és un trauma i causa un dolor que fa més o menys mal dependent de

la creença i la idea que es té de la mort. "El que són ferides esdevenen cicatrius. Afrontar la mort és difícil però al mateix temps una realitat".

Hi ha vegades que la mort d'una persona crea reflexions que no ens havíem plantejat abans i pot causar un rebuig vers la fe. "En ocasions la vida dóna cops forts i això pot dificultar la creença en Déu. Al llarg de la meua vida m'he trobat en situacions de tot tipus, però en totes hi ha un comú denominador: al final sempre he vist Déu."

Per altra banda, tendim a pensar que la mort no va amb nosaltres, però com diu en Miquel "quan surt el sol, surt per tothom. Hauríem de veure cada dia passat com una certa mort, això sí; amb fe, esperança i alegria. Si ho fem, la vida és diferent". LAURA ARIAS ■

"En algunes ocasions la mort d'un familiar pot dificultar la creença en Déu"

Un final terrenal per cada Déu

La immigració incorpora a la nostra societat noves maneres de viure, sentir i ritualitzar la mort

L'arribada de nouvinguts procedents d'altres tradicions i creences ha fet que actualment a la nostra societat hi convisquin diferents visions de percebre la mort. Deixant de banda aquells moviments que no creuen en un Déu o en diversos, com l'agnosticisme o l'ateisme, actualment convivim entre diferents concepcions religioses de la mort

Per ordre de nombre de fidels, primer trobem el cristianisme, pel qual la mort forma part de la vida. Els cristians creuen que igual que Jesús, ells ressuscitaran, per això intenten viure la mort com ho va fer Jesús, amb tranquil·litat i confiança en Déu. Els cristians creuen que la mort corromp el cos però no l'ànima que va cap a Déu. Davant d'ell es produeix el judici final, en el qual l'ànima, segons com s'ha comportat la persona en vida, és enviada al cel, a l'infern o al purgatori, on es purifiquen els pecats menys importants. Això sí, des de la terra, els familiars poden pregar pels seus difunts perquè l'ànima d'aquests arribin al cel.

En segon lloc, els musulmans també creuen que després de la mort seran jutjats segons les obres comeses en vida. Les ànimes aniran al cel si han estat pietosos i si han seguit els fonaments de la religió amb obediència. Sinó aniran a l'infern, on Mahoma intervindrà per elles. Només hi ha una cosa que Al·là no perdona: la creença en altres divinitats. Segons marca el ritus islàmic, els musulmans són enterrats a terra, tan rics com pobres, i en direcció a la ciutat sagrada de la Meca.

Els xinesos, igual que altres pobles del sud-est asiàtic, creuen en la immortalitat de l'ànima. Tot i que a la Xina conviuen diverses tradicions religioses, la més comuna, el confucianisme, proclama un enorme respecte pels difunts. Són molts els rituals que es celebren quan hi ha un mort en una família. De fet es contemplen set períodes de dol, cada un d'ells de set dies. Per exemple, en el cas de la mort de pares o avis, si un membre de la família vol casar-se, ho haurà de fer durant els primers cent dies de dol, sinó ja s'haurà d'esperar un any. Els funerals són cremacions o enterraments. Concretament, si la persona és enterrada, passats set anys, els ossos tornaran a ser desenterrats ritualment, netejats i tornats a enterrar. Després del funeral, els ritus cerimonials continuaran a casa de forma diària.

Finalment, encara que n'hi ha moltes d'altres, apuntem una quarta visió de la mort: la gitana. Els gitanos creuen en un sol Déu, confeccionat segons la seva ideosincràcia. Les seves creences són una barreja de símbols, mites i supersticions. Els gitanos, que creuen en l'infern, no viuen temerosos respecte la possibilitat d'aquest destí i mai no actuen pensant en

el més enllà; la bondat de Déu els tranquil·litza. Creuen que en una vida posterior seran alliberats de les calamitats i les persecucions d'aquesta vida. En la comunitat gitana, la mort d'una persona del clan és un esdeveniment per unir encara més la família. El ritus del dol encara és molt vigent. Per exemple, si una persona perd l'esposa o el marit, haurà de vestir de negre tota la vida. De fet, més val complir aquest ritus, perquè els gitanos pensen que els morts influeixen en els vius ja siguin protegint-los o enviant-los malalties o malediccions. Tot dependrà de si els familiars han complert o no la voluntat testamentària del difunt.

Aquesta diversitat religiosa ens planteja nous reptes. Avui, encara es tracta d'un problema incipient, ja que la població immigrant és particularment jove, però a la llarga, les administracions hauran de tenir en compte la mort des d'una òptica multireligiosa. Per exemple, en alguns nuclis urbans, com és el cas de Barcelona, els musulmans ja tenen un espai específic en els cementiris. En canvi, altres comunitats generen incògnites. Com pot ser que a la capital catalana encara no s'hagi registrat cap enterrament d'una persona xinesa? La mort no es podrà obviar, també s'haurà de tenir en compte en el moment de construir una futura societat intercultural i interreligiosa basada en la convivència pacífica. M.COLL ■

Les administracions hauran de tenir en compte la mort des d'una òptica intercultural

Grané adverteix de la manca de valors de la societat de la informació

Unes trenta persones van assistir a l'acte de 'Valors' convocat a La Peixateria

El filòsof i periodista Francesc Grané va analitzar dimarts dia 19 com influeix la societat de la informació en la configuració de les identitats personals i quins són els reptes que ha de superar per contribuir a dotar d'un sentit ple l'existència dels individus. Ho va fer durant l'acte que la revista *Valors* va organitzar en el marc de la "3a Setmana de les Noves Tecnologies per a Tothom".

A parer del filòsof, la societat de la informació pateix una manca de valors que sumeixen els individus en un sentiment de desesperança. Evitar la dependència, proveir d'experiències reals els individus, transmetre la

contingència i generar un pensament que vagi més enllà dels tòpics, són alguns dels reptes que hauria de superar la societat de la informació actual per a contribuir de forma positiva en la formació de l'individu.

Segons Grané, l'ésser humà realitza, al llarg de la seva vida, un "viatge" cap a la formació de la seva pròpia personalitat al llarg del qual les relacions personals són molt importants. L'individu està, ja des d'abans de seu naixement, en dependència absoluta de "l'altre", que l'influeix en la manera de pensar i de definir-se. Els pares, els amics i fins i tot la feina que es desenvolupa, van definint la identitat personal. Però al mateix temps, Grané explica que cal anar tallant la dependència: "Ens formem en l'úter matern, on depenem de la mare, però s'ha de trencar aquesta dependència i sortir si volem sobreviure", va exemplificar, recordant que aquest és el procés que s'ha de seguir a la vida si es vol créixer com a persona.

A la societat de la informació, les relacions personals estan mediatitzades i amb una forta presència de la indústria, que està, segons Grané, "disposada a entrar en la nostra vida de forma simbòlica", atribuïnt valors i significats als productes. En una visió molt pessimista de la societat de la informació, el filòsof va comparar-la amb un rusc d'abelles, en què les petites unitats estan interconnectades en un gran tot i en què no existeixen rols

RAMON RADÓ/TecnoDiari.com

"La gent només fa ressó del que diuen els altres i viu de segona mà", va dir Grané

ni ni estatus. Així, l'individu que s'ha de construir a si mateix acaba recorrent al consum per a reafirmar-se com a persona. Aquest fet provoca "una sensació de buidor i d'irrealitat" ja que la gent "només es fa ressó del que diuen els altres i viu de segona mà". Per això, va afegir, cal que aquesta societat-xarxa incorpori nous valors, més positius, que ajudin l'individu a reafirmar-se.

Presentació de la pàgina web valors.org

L'acte també va servir per presentar el darrer número de la revista *Valors*, dedicat íntegrament a les noves tecnologies. A més, també es va presentar la web de la revista, www.valors.org, que ha estat elaborada per dos estudiants de secundària de l'IES Alexandre Satorras. JUDITH VIVES/TecnoDiari.com ■

PROPOSTES

amb **valors**

PEL·LÍCULA

Preguntes sense resposta

De què parla *Mar adentro*? Del dret a una mort digna? De la llibertat d'escollir? De tots aquests temes però de cap en concret, ja que només els planteja de manera superficial i els abandona a favor d'un final més lacrimògen i complaent. Alejandro Amenábar es confirma amb aquest film com l'alumne avantatjat d'Spielberg: toca la fibra de l'espectador amb elegància i sense recursos massa simples, però amb trucs i trampes dignes de prestidigitadors cinematogràfics com el director de *La terminal*.

Mar adentro és una pel·lícula tan ben rodada i tan ben interpretada que pot portar a enganys, aparentant una suposa reflexió quan la única cosa que proposa és la recreació d'uns fets ja coneguts. Tot el debat que s'ha generat al voltant de l'eutanàsia ara, amb *Mar Adentro* de fons, és idèntic al que es va generar ja en el moment de la mort –emesa per televisió– del Ramon Sampedro real, el que mai va guanyar un premi a la millor interpretació masculina.

Si, *Mar Adentro* emociona, però no respon i ni tan sols es planteja moltes preguntes: quines implicacions morals hi ha darrera l'eutanàsia? Com i qui l'executa? Qui determina els casos en que la mort voluntària és la millor sortida possible? Quin són els límits –si és que hi ha d'haver límits– de la llibertat personal? JUDITH VIVES ■

Mar Adentro.

Director: Alejandro Amenábar.

Intèrprets: Javier Bardem, Belén Rueda.

Web: <http://www.mar-adentro.com/>

TEATRE

'Això no és vida'

Mamen Duch, Míriam Iscla, Marta Pérez, Chantal Aimée i Àgata Roca, més conegudes a com les "T de teatre" reproduïen en la seva nova producció teatral les patologies de la nostra societat actual. A "Això no és vida", aquest quartet de comediantes exposen una mirada divertida i irònica als elements característics de la vida moderna com l'estrés, la insatisfacció, la depressió o l'obsessió per l'estètica.

Els personatges que protagonitzen les diferents escenes de l'obra són cinc dones pràctiques, dures, implacables, optimistes, depressives i operades. Totes elles compar-teixen un tret comú: la infelicitat, de la qual no en són conscients fins ben entrada l'obra. Són individus amargats, desgraciats i atrapats

en la seva pròpia manera de ser, en una societat que es mou per qüestions materials i belles, sense parar-se a reflexionar sobre el benestar psicològic i espiritual de les perso-

nes. En aquest espectacle, les "T de Teatre", companyia que en aquest moment també protagonitza la sèrie "Jet lak" que emet setmanalment TV3, no amaguen cap de les misèries de la nostra societat, misèries que malgrat vistes a distància ens puguin semblar divertides no deixen de ser pura realitat. Els textos de Sergi Balbel, David Plana i Albert Espinosa ens ajuden a passar una estona teatral divertida, de la qual també se'n poden treure severes reflexions. REDACCIÓ ■

Dissabte dia 28 de novembre · A les 10 de la nit · Teatre Monumental

PROPOSTES ATÍPIQUES

Deixa't perdre per un cementiri

Del Cementiri dels Caputxins el primer que sorprèn és el camí de pujada fins arribar a l'esplanada de l'entrada. Aquest és un petit testimoni del que era tot el Passeig de Cabanelles.

Un altre element curiós, des del punt de vista arquitectònic, són els porxos de l'esmentada esplanada i les escales circulars a banda i banda de l'antiga capella. Són austers, sobris i ens donen una visió del que era aquest indret fa anys, quan la ciutat encara no havia experimentat l'allau immigratori dels anys seixanta.

Vas pujant diferents nivells al passejar-t'hi, sobretot si t'allunyes del passadís central i t'endinses a les zones de recent ampliació, veus sepultures amb elements florals, imatges, fotos, records... Els mataronins de diferent procedència de l'estat espanyol solen ser més barrocs, a l'hora de bastir sepultures. Al final de la pujada arribes a una altra esplanada de construcció moderna i que va sorgir a l'incloure's en el recinte el *Cementiri del Esperitistes*. I allà entre els diversos monuments, també hi ha enterrats els darrers mataronins vinguts de mar enllà, i que segons l'Alcorà han de seguir un protocol concret.

Aquest afany de conèixer i d'esbrinar què hi ha darrere d'un poble, m'ha portat també a visitar de cada lloc on he estat, entre altres coses, els seus cementiris. M'agrada passejar-m'hi quan no hi ha massa gent. Més aviat en silenci, esquivo amb tota consciència les tombes d'homes il·lustres. M'entretinc amb els difunts el nom del qual m'és desconegut, i les despulles dels quals reposen en nínxols o tombes discretes. Llegeixo els epitafis, si n'hi

LAIA ALONSO

ha, o repasso records que els familiars hi han dipositat.

Em reconcilia amb la humanitat adonar-me que el culte als morts, amb totes les variants culturals i antropològiques, ens uneix a tots. M'entretinc a parlar d'un dels cementiris que tenim a Mataró, però és evident que qualsevol indret serveix. El que em permeto dir és que no n'hi ha prou de fixar-se amb tots els elements esmentats. Ens cal sempre una reflexió profunda sobre com vivim, com volem morir. Cal preparar-se, com en tot, cal parlar-ne, cal tenir-ho present, cal no fer el paper de l'estruc i amagar el cap sota l'ala, perquè creiem el que creiem, l'hora arriba i cal tenir amb alegria la maleta a punt. E. PUIGDERAJOLS ■

valors
revista mensual d'inspiració cristiana

subscriu-te!

només 32
euros l'any!

DESITJO SUBSCRIURE'M A LA REVISTA 'VALORS'

Nom.....
Adreça..... Codi Postal.....
Població..... Telèfon.....
Correu electrònic..... DNI.....

Forma de pagament

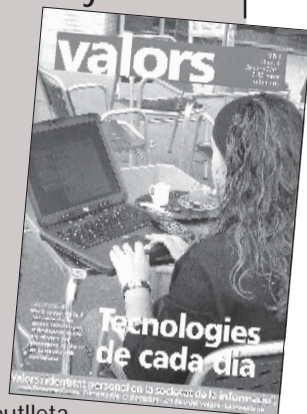
- Adjuntant taló bancari
 A través del Banc o Caixa (ompli les dades bancàries)

DADES BANCÀRIES

Nom de l'entitat.....
Adreça..... Codi Postal..... Població.....
Titular del compte

Entitat Oficina D.C. Número de compte Signatura:

Quantitat 32 euros euros (Subscripció de suport, per ajudar la revista)

Envia aquesta butlleta
al carrer Sant Josep 18-20
08301 Mataró

LLIBRES

La raonabilitat de Déu

No són gaire abundants els llibres que tracten de les relacions entre ciència i religió. Es podria dir que cal tenir un saber sòlid en ambdós camps i un cert grau de gosadia per entrar en una qüestió que se sol defugir. En això rau el mèrit de *Déu és raonable*, en què Santiago Ramentol s'atreveix a mostrar els seus coneixements en un i altre camp.

El pensament de fons que regeix l'obra és que no es pot elaborar un discurs sobre Déu que estigui en contra dels avenços de la investigació científica, tant en qüestions que afecten l'origen del món com en descobriments d'enginyeria genètica. Segons Ramentol, fent-se seva una frase de Joan Pau II, la veritat no pot estar en contra de la veritat. La veritat no és posseïda només per la ciència com pretendria un modern fonamentalisme científic.

D'altra banda, l'adequació entre ciència i religió s'ha de donar en qualsevol llenguatge de les religions i en la seva manera d'organitzar-se per tal que estiguin d'acord amb aquells valors que més dignifiquen la persona humana. Ras i curt: les religions avui no estan a l'alçada quan es tracta de posar en pràctica els valors democràtics -no gaire disparells dels que defensen en els seus textos sagrats.

De lectura refrescant, agradable i assequible pels profans en coneixements científics, la conclusió del llibre podria ser aquesta: a partir d'ara no només amb la filosofia i les humanitats n'hi haurà prou per entendre el món sinó que caldrà tenir presents els avenços científics si no volem quedar-nos amb una visió del món desfasada. J.M. SOLÀ ■

RAMENTOL, Santiago. *Déu és raonable*. Col·lecció Temes d'ara mateix. Editorial Mediterrània. Barcelona, 2004. 276 pàgs. 15 euros

TELEVISIÓ

'El diario de Patricia'

Guanyar audiència a qualsevol preu és un tret característic de l'audiovisual ibèric que coagula en una de les seves formes més denses a *El diario de Patricia*. Aquest programa és un bon punt de partida per obrir un possible debat sobre la baixada del preu de la dignitat. Sota una aparença cutre i banal trobem un format on la ignorància, els problemes personals i les mancances individuals resulten les més brillants de les estrelles de la pista. Transcendent l'àmbit de les moralitats, resulta obvi que l'espectacle morbós ven. Una desena d'exhibicionistes sentimentals asseguts en una fila de butaques de colors resulta morbós, ergo ven. Però on comença l'exhibició sincera i on comença l'actuació? On la xaferderia i on la violació de la intimitat? On les preguntes indiscretes i on ho la vexació? M.GIMÉNEZ ■

El diario de Patricia. Cada dia a les set de la tarda a Antena 3.

EXPOSICIONS

Easy-Arquitectura

Sortint de veure l'exposició (*física*, per la *virtual*, vegeu web) penso que, com en la moda ha sortit Zara, en el mobiliari, Ikea, i en els viatges, Easyjet, per exemple, hi ha un camí a recórrer per produir arquitectura a l'abast. La mostra correspon a dues convocatòries, la 10ª edició dels Premis Puig i Cadafalch (corresponents a intervencions de 2001 a 2003), i la 1ª Triennial del Maresme d'Arquitectura, una iniciativa que pretén estendre l'increment al conjunt de la comarca i que, a diferència dels primers, inclou obra pública. Gràcies a això darrer, emergeixen autèntics *temples* i *capelles* civils del segle XXI (escoles, cementiris, habitatges protegits, pavellons esportius, parcs públics...) que donen garantia de la profunda transformació de l'espai públic a les nostres viles i ciutats. Els premis Puig i Cadafalch, genuïnament mataronins, reconeixen les iniciatives de promotors, arquitectes, constructors i industrials, tots junts, per dignificar els espais on vivim, tant per a les noves construccions (siguin habitatges, empreses, botigues...) com a rehabilitacions. El lloc on

vivim està comprovat que les determina, i és bo que l'arquitectura hagi entrat a les cases i a les empreses. D'aquí a unes anys ens mirarem amb més perspectiva les tendències actuals, almenys les que s'exposen a Mataró, a parer meu més influïdes pel Moviment Modern que pels seus post-successors. Però ara, torno al principi, en el moment que la precisió per l'entorn quotidià entra a moltes cases, seria encara millor que fos una exigència més d'un mercat massa descarnat, el de l'habitatge, que fa recaure tantes preocupacions a les famílies.

Mentretant, com a novetat, enguany podrem votar els guanyadors de la convocatòria mataronina, per Internet. Jo ja he fet la meua tria. I una darrera cosa: fixe'u-vos que totes les fotos d'arquitectura surten sense persones, com si fessin nosa. És un debat interessant, sovint massa superficial, però, el de els contrapesos de la utilitat o l'estètica de les obres arquitectòniques. En ambdós casos, però, les persones som imprescindibles. RAMON BASSAS ■

10a Edició dels Premis Puig i Cadafalch d'Arquitectura/1a Edició de la Triennial d'Arquitectura del Maresme. Sala d'Actes de Can Palauet (C/ Palau, 32. Mataró) Fins el 28 de novembre.

PER ACABAR...

ARXIU CARRERAS

SABIES QUE...

hi havia set categories d'enterrament?

En el Mataró de l'època barroca, els rituals funeraris s'iniciaven a l'hora d'administrar els darrers sacraments al moribund. Segons les possibilitats econòmiques de la família, hom podia optar entre set categories. La primera es feia amb l'assistència de trenta-cinc capellans, la segona amb vint-i-quatre, setze i set clergues les variants següents. Cada clergue percebia una retribució per a la seva participació. Els celebrants que portaven capes pluvials tenien dret a doble estipendi i, si la celebració era a la nit, tots els imports es doblaven. Una vegada esdevingut el traspàs, calia organitzar la processó que portava les despulles de la casa del finat al temple. Aquesta processó esdevenia un dels actes centrals de les celebracions. A voltes en els testaments, hom disposava el nombre d'atxes que hi havien de cremar. Sovint es convidava els pobres a acompanyar el difunt a canvi de rebre una distribució de pa i, si la persona morta era membre d'alguna confraria, tots els seus membres l'acompanyaven fins al temple. L'any 1615 hi havia sis categories de celebracions diferents. En elles variaven des del nombre de clergues, fins a la qualitat de les vestimentes, el nombre d'oracions resades, la creu que es portava i, fins i tot, els tocs de campana que acompanyaven els rituals. La categoria més baixa, destinada a les persones que no es podien pagar les solemnitats funeràries descrites, era l'anomenada *amore Dei* i hom encoratjava els clergues a assistir-hi per l'amor de Déu ja que en aquesta categoria els preveres no percebien cap retribució. Després de la processó

Un enterrament a la Riera de Mataró a dècada dels trenta.

venien les misses que es celebraven pel descans de l'ànima del difunt. Les possibilitats eren també molt àmplies i sovint es celebraven diferents misses en paral·lel abans de l'enterrament i després s'assignaven dotacions monetàries per a celebrar-ne en un nombre que podia oscil·lar entre una desena, centenars o milers. Hi havia qui, en fer testament, tot i tenir familiars, llegava tots els béns a la seva ànima. Les propietats eren venudes i el líquid resultant era per finançar sufragis.

Després de l'enterrament està també documentada la celebració de dinars funeraris amb els familiars, amics i també tot el clergat que havia participat a les celebracions exequials, costum que encara es manté als països anglosaxons.

Si es compara el barroquisme d'aquests rituals amb les pràctiques actuals—que tenen com a comú denominador el caràcter íntim, gairebé ocult, de la mort—es fa palès fins a quin punt ha canviat el discurs sobre la mort en una societat postmoderna. JOAN GIMÉNEZ ■

PETITES COSES PER CANVIAR EL MÓN

Feu-vos socis de...

de totes les associacions o entitats que pugueu sempre que tinguin uns objectius nobles i èticament acceptables, i per més que us pressuposi ser mal interpretats, criticats, o fins i tot titllats d'indefinició personal o d'excessiva ambivalència. En efecte: hi ha un munt de col·lectius que es mereixen tenir almenys un suport moral i material, encara que no siguin considerats de la nostra devoció i que per tant no ens predisposin a incidir-hi o a actuar-hi d'una forma més directa.

Certament, un es mou en els àmbits

o terrenys on se sent més propici i més capaç d'aportar-hi quelcom propi. Però observa al seu entorn una llarga sèrie d'organismes o grups que també sintonitzen d'alguna forma amb les causes pròpies i que no són pas contradictoris amb els principis que un defensa.

Són els grups culturals, polítics, socials, religiosos, lúdics... que estan a la base del teixit associatiu ciutadà. Davant d'aquesta realitat... cal prendre-hi partit. El no tenir temps o el no sentir-nos especialment cridats a desenvolupar un rol actiu en determinades entitats no ens exigeix moralment d'aportar-hi el nostre

granet de col·laboració sincera i autèntica per a fer viable i possible una societat plural, plena d'interessos legítims, fins i tot distanciat, sempre i quan tinguin com a nord la felicitat de la persona humana, la solidaritat o la justícia i el creixement equilibrat de les diferents formes de progrés.

De quantes associacions som membres? Només d'aquelles que justifiquen la nostra tasca i donen sentit a les nostres opcions? O també d'aquelles que ajuden a la realització personal o col·lectiva dels nostres conciutadans, per més insòlita o estrañòtica que d'entrada ens pugui semblar? R.SALICRÚ ■

HI HAVIA UNA VEGADA...

cada mes un conte amb valors

El zorro y el cóndor

Conte tradicional quítxua

Un día, el zorro y el cóndor, que eran viejos amigos, se encontraron en un lugar de los Andes. El zorro siempre estaba alardeando por los valles de su preciosa cola. Decía que su cola era la más esponjosa y que él era el mejor de todo el reino animal que existía en aquellas zonas. También se burlaba del cóndor. Proclamaba de él que era un animal torpe y perezoso, porque solo salía por las mañanas a calentarse con el sol, volar y comer carroña. El cóndor ignoraba las malas palabras del zorro.

Pero aquella mañana que se encontraron, el zorro retó al cóndor delante de todos los animales. La propuesta era sencilla: un día que hiciese un frío intenso, situación no extraña en aquellos parajes, los dos se reunirían en la puna –planicie del altiplano peruano– para ver cuál de los dos aguantaba más ese clima. El zorro estaba seguro que envuelto en su cola podía aguantar horas y horas, mientras que el cóndor sólo tenía como abrigo sus plumas. El cóndor aceptó el reto y pactaron que los testigos serían un gavián por parte del cóndor y una comadreja por parte del zorro. Si el cóndor ganaba, el gavián se comería al zorro y a la comadreja y si era el zorro el vencedor, pasaría a la inversa.

Finalmente llegó el gran día. Los dos animales, el zorro ya arrepentido se su idea, se encontraron en la puna. Se pararon en medio de la planicie vigilados de cerca por sus dos testigos. Hacía mucho frío. El cóndor se abrazó con sus dos alas cubiertas de plumas y enroscó su largo cuello y cabeza en el interior de ellas. Mientras, el zorro se cubrió con su cola. Así esperaron que pasasen las horas.

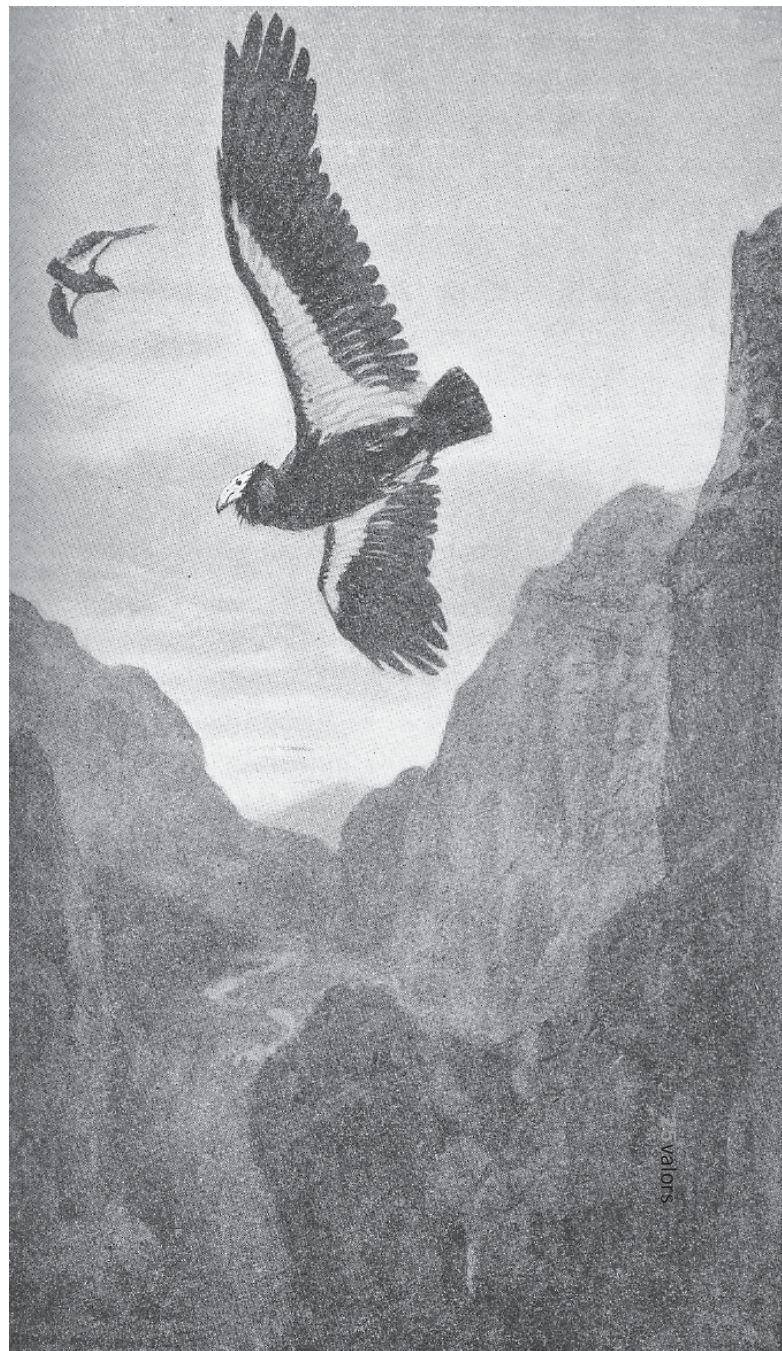
Al cabo de un rato empezó a llover. Con la lluvia, el cóndor seguía inmóvil, parado encima de una piedra. El agua se deslizaba por sus plumas. En cambio, el zorro empezaba a mojarse. En un instante ya tenía la cola completamente empapada. Después vino la nieve. El zorro, calado hasta los huesos, continuaba parado por la fuerza que le generaba su testarudez y orgullo. Pero la situación ya era insostenible. El zorro tiritaba de frío y en un momento que el gavián no vigilaba salió co-

riendo en busca de refugio. Se escondió entre las montañas, preso por el pánico y el frío. El cóndor había ganado el reto.

Un día después, el cóndor y el gavián decidieron cumplir con el pacto. Extendieron sus alas y sobrevolaron calmosamente por todos los valles en busca del humillado zorro. Lo encontraron en una cueva, enfermo y tiritando. Delante de aquella imagen, el cóndor se compadeció del animal y renunció a su premio: el zorro presuntuoso ya había tenido su merecido. ■

Diego Moncayo és
un peruà resident
a Mataró

Un día después,
el cóndor y el gavián
decidieron cumplir
con el pacto

UNA CARTA DES DE...

Den Haag (Holanda)

Gemma Tro

Ja fa tres anys que vaig marxar de Calella (ciutat on vaig néixer fa 29 anys) per venir a Holanda. ... Abans de res, voldria dir que "Països Baixos" és el nom del país i que Holanda és només una part d'aquests Països Baixos. La zona del Randstraat, concretament, abarca l'extensió de terra que queda entre les quatre ciutats més importants (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht i La Haia). És la zona on es concentra quasi tota la població del país; el tercer més densament poblat d'Europa (té setze milions d'habitants i ocupa una àrea de 41.547 kms², per tant són 380 habitants per km²). Només posar els peus a terra, vaig poder comprovar això de "Països Baixos!" ... No hi ha ni un turonet! Tot és ben verd i ple d'aigua. El vent que hi bufa pot arribar a deixar en ridícul la tramuntana més forta. Depèn de l'època de l'any plou més o plou una mica menys... Però aquí quasi sempre plou.

La millor època per venir a Holanda és, amb diferència, la primavera. Mai havia vist una explosió de la natura tant exagerada. Realment pots notar al teu cos com els arbres creixen uns centímetres cada dia. Les abelles semblen helicòpters i sembla que el cor et bategui més fort i que la sang et corri més depressa. El dia que surt el sol, tothom surt al carrer amb bermudes i xancletes i es declara així inaugurada la temporada d'estiu! És igual si l'endemà plou una altra vegada, ells amb les xancletes fins ben entrat el setembre. Són ben curiosos els holandesos!

Aquest país és una mica com de fireta. El sòl és bàsicament de sorra de mar, d'aquella tant fina. Aquí no utilitzen massa l'asfalt, només per a les carreteres, la resta són pedres. Són uns constructors imparables i és que ja ho diuen que Déu va crear el món però Holanda l'han creada els holandesos! Per guanyar terreny al mar van construir dics enormes al nord i al sud del país. Són realment uns bèsties en l'enginyeria i els dics una obra mestra.

A Holanda es parla holandès, tot i que gran majoria també entén

i pot parlar anglès. Això és degut al fet que aquí tot és en versió original (televisió, cine, ...) i està subtítulat en holandès. La gent, en general, viu molt bé. Ara, de menjar... mengen que fa pena. Una cosa típica d'aquí, com el nostre pa amb tomàquet, podríem dir que són les patates fregides amb maionesa... Religiosament, al sud són catòlics però, a la resta del país, la gent és protestant o atea. També hi ha minories ètniques com els turcs i molts holandesos procedents de les antilles (Curaçao i Arruba)...

El caràcter dels holandesos és bastant semblant al dels catalans. Són gent molt treballadora i tenen clar que "la pela és la pela" tant o més que nosaltres. Donen la imatge de ser una gent molt oberta (legalització de la marihuana, acceptació de gais i lesbianes...), però això és només la imatge que donen, una cara de la moneda. Però per altra banda són bastant conservadors i reservats. Passa el mateix amb les finestres de les cases, que són com aparadors. Teòricament no tenen res a amagar, però a la pràctica amaguen el mateix que amagaríem nosaltres!

Aquí celebren l'equivalent als Reis o al Pare Noel un mes abans que nosaltres, el 6 de desembre. Això vol dir que les rebaixes també comencen un mes abans. A ells els arriba un patge negre que es diu Zwarte Piet i que ve en vaixell des de Madrid. Sí, sí, ho heu llegit bé! Negre i en vaixell des de Madrid!

Jo, malgrat el mal temps, ja fa tres anys que visc aquí, m'agradaria quedar-me'n un parell més... Per alguna cosa deu ser, no? Potser perquè aquí per estudiar et donen un sou, sent estudiant tens el transport públic gratuït, donen ajudes als joves perquè s'independitzin (als 18 anys tothom viu emancipat), etcètera...

Una abraçada a tots els catalans i catalanes. S'us troba molt, molt a faltar! ■

Gemma Tro Andreu
gemmatro@hotmail.com

MIRACLE

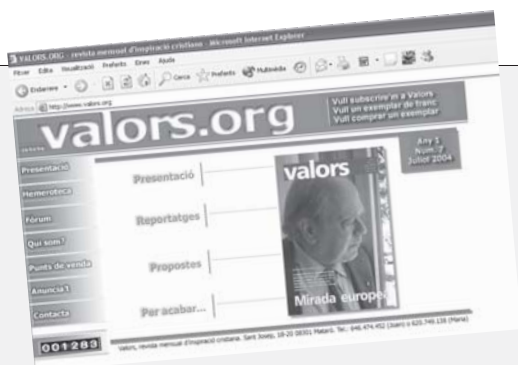
Pastisseria - Xarcuteria

Menjars per Emportar

Servei de Càtering

La Riera, 35 MATARÓ
Telfs. 93 7901054 / 93 7904443 Fax 93 7960626

www.miracle.es · www.maspujol.com

values
.org

Ja t'hi has connectat?

escriu-nos un email a
redaccio@values.org

Xavier Vilar

 Electricitat

 Aigua

 Gas

 Calefacció / aire condicionat

Ronda Antoni Comas, 20
08302 MATARÓ
Tel. 93 758 86 91 Fax 93 758 86 92
Mòbil 679 41 25 34
cagc94sl@ya.com

SABONS, DETERGENTS
I PRODUCTES DE NETEJA

LES MARQUES DE QUALITAT
AL SEU SERVEI

"En la primera sortida el cul no tocava el seient del cotxe"

Manel Catà. Cap del Parc de Bombers de la Generalitat de Catalunya de Mataró i instructor de l'escola de bombers de Cerdanyola del Vallès.

El mataroní Manel Catà, de 43 anys, en fa dinou que és bomber. La seva primera sortida va ser el 10 de març de 1980 i se'n recorda com si fos ahir. Actualment és el cap de bombers de la Generalitat a Mataró i això vol dir que té 42 persones -a l'estiu 22 més- sota la seva direcció, una gran responsabilitat. També és instructor de l'escola de bombers de la Generalitat a Cerdanyola del Vallès.

Expliqui'ns com va anar la seva primera intervenció en un incendi.

Me'n recordo perfectament. Era un incendi en un magatzem de plantes ornamentals a Vilassar de Mar; s'havien encès unes caixes d'embalatge. En el trajecte d'anada estava tan nerviós que el cul no tocava al seient. Estava tremolant. Això sí, un cop sufocat l'incendi em vaig sentir molt satisfet.

Aquesta és una professió perillosa...

Sí, evidentment és més perillosa que moltes altres, el que passa és que rebaixem força aquest risc tant amb els mitjans de protecció personal com amb la formació que rebem. Estem preparats per afrontar qualsevol situació.

Quines motivacions et fan ser bomber?

Em sembla una tasca diferent als altres treballs.

M'atreu el component de servei als altres que té. És una feina oberta a ajudar les persones que han patit algun problema. Participem en una tasca solidària.

Quin és el perfil del bomber?

Ha de ser una persona incondicional envers la societat, disposada a superar tot el que vingui. Però avui en dia, molta de la joventut que vol ser bomber no té aquesta condició d'incondicional. Els interessa més assolir una plaça de funcionari. I no sé si això és suficient per ser bomber. És com ser metge o mestre; sense vocació no pot hi haver incondicionalitat.

Creus que cada cop hi ha menys vocacions?

No sols de bomber, de qualsevol feina. Molta gent arriba als cossos de la funció pública sense estar preparats i sense ser aptes per desenvolupar aquella tasca.

Suposo que entre els bombers tenir un alt grau de companyerisme és molt valuós...

És una feina d'equip. Si aquest equip té una bona sintonia els resultats seran més positius. El desenvolupament de la feina moltes vegades està mancat de material i de factor humà, que es pot superar amb aquest esperit de cooperació.

Per molta canalla els bombers són un model a seguir. Quins valors aporta el cos a la societat?

La societat té una imatge històrica dels bombers que cal desmitificar com a heroi de pel·lícula. Darrere un bomber hi ha moltes hores de feina. És una professió complicada i seriosa.

Es valora suficientment la vostra feina?

No i especialment pels polítics. La pròpia societat desconeix la realitat dels bombers. Queda la idea mítica dels bombers-herois i prou.

Accidents, incendis, desgràcies... Psicològicament heu de ser forts...

Sí, quan estàs de guàrdia estàs en tensió, esperant una trucada de telèfon. Estàs en un estat d'incertesa permanent. Psicològicament t'afecta molt quan coneixes la víctima.

Què és el que li passa pel cap un moment abans d'entrar en un incendi o en una situació de risc?

De vegades penses que d'aquesta no en sortiràs i d'altres, majoritàriament, penses que és un incendi més i que entraràs, faràs la feina i no passarà res. El neguit de l'incertesa sempre existeix. ■